

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความมั่นคงของมนุษย์เริ่มมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นจากการขยายตัวจากปัญหาที่มาจาก การก้าวสู่สังคมเมืองและเศรษฐกิจที่เฟื่องฟู โดยไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพชีวิต ความปลอดภัย และ สิ่งแวดล้อมที่ดีที่อยู่รอบตัวมนุษย์ โดยจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มีการวาง โครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรม และการค้าเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าที่จะมุ่งหวังให้ราษฎรทุกคนมีงานทำและได้ขยาย ช่องว่างในสังคมออกไปจนแก้ไขได้ยาก ต่อมาในยุคการพัฒนาประเทศในสมัยสงครามเย็น (พ.ศ. 2490 - 2516) ได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการรณรงค์ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ มีส่วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงมนุษย์ โดยการลิดรอนสิทธิประชาธิปไตยของประชาชน อัตรากาการประทุษร้ายกัน ภายในชาติสูงขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจเน้นหนักในด้านการพัฒนาทางด้านการเกษตร เน้นการเติบโต ทางเศรษฐกิจ มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมและภาค ชุมชน ทำให้ชุมชนในชนบทล้มละลาย การเกษตรถูกกลืนเลย เกิดปัญหาทางสังคมจำนวนมากตาม มา ในยุคหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 (พ.ศ. 2516 - 2540) การเติบโตจากการส่งออกเริ่ม ในสมัยรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ การแปรสนามรบเป็นตลาดการค้า การรับแนวคิดเสรีนิยม ใหม่ ตั้งแต่สมัยรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ รวมทั้งการพยายามแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการ เปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน เป็นเหตุทำให้เกิดสภาวะวิกฤติทางการเงินในเวลาต่อมา

ในยุคการพัฒนาประเทศหลังวิกฤติการเงิน (พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน) ได้มีการปฏิรูปทาง การเมืองที่สำคัญ ได้แก่ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งมีทั้งด้านยึดแนวคิดเสรีนิยมใหม่ และด้านให้ความสำคัญแก่ชุมชน มีความพยายามทั้งด้านที่จะสร้างรัฐบาลที่เข้มแข็ง และการมี ส่วนร่วมของประชาชน การให้ความสำคัญแก่การเมืองภาคประชาชน ขึ้นมาคู่ขนานกับการเมือง ของนักการเมือง การตั้งองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบการบริหารประเทศจำนวนหนึ่ง การปฏิรูป ทางด้านการปกครอง คือการปฏิรูประบอบราชการ ซึ่งในทางปฏิบัติทำให้ระบบนี้รับใช้ระบบทุน และธุรกิจการค้ามากขึ้น การปฏิรูปทางธุรกิจที่สำคัญได้แก่การส่งเสริมการส่งออกตั้งแต่สินค้า อุตสาหกรรมใหญ่จนถึงสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน และการสร้างธรรมาภิบาลในบริษัท การเฟื่องฟูของแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง การพึ่งตนเองของชุมชน แนวคิดนี้จะเป็นรากฐานความมั่นคงมนุษย์ อย่างไรก็ตาม มีแนวคิดเรื่องเสรีทางการค้าการลงทุน ขนาดใหญ่

การรวบรวมกิจการเข้ามาบังคับด้านการปฏิรูปทางสังคม อันได้แก่ การจัดระเบียบทางสังคม ความมั่นคงมนุษย์ พ.ศ. 2542 และมีการตั้งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ขึ้น

จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาที่พบเห็นกันในปัจจุบัน ที่มีผลต่อความมั่นคงของมนุษย์ 7 ประการ ได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงด้านสุขภาพ ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงส่วนบุคคล ความมั่นคงของชุมชน ความมั่นคงทางการเมือง (โครงการข่าวสารทิศทางการประเทศไทย, 2547) ดังจะให้เห็นจากปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ไม่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน เกษตรกรยากจน มักประสบกับความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงที่ดินทำกินและราคาผลผลิต ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้น และทำให้ค่าเงินต่ำลงทำให้ค่าจ้างสัมพัทธ์หรือค่าจ้างมีค่าลดลง ความมั่นคงทางอาหาร ได้แก่ มีการหลอกลวงของการกระจายอาหารคนส่วนหนึ่งของประเทศมีอาหารรับประทานอย่างเหลือเฟือ แต่คนอีกส่วนหนึ่งขาดกำลังซื้อ อยู่ในสภาพหิวโหย ความมั่นคงด้านสุขภาพ ได้แก่ ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องการเข้าถึง การบริการทางสาธารณสุขระหว่างคนรวยกับคนยากจน ถึงแม้ว่าปัจจุบันนั้นจะมีนโยบายที่ดีในระดับหนึ่งก็ตาม ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีชีวิตแออัดท่ามกลางอุตสาหกรรม หรือการจราจรที่คับคั่ง พื้นที่ป่าไม้ลดลง ขาดการวางผังเมือง

ปัญหาความมั่นคงของบุคคล ได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม การใช้ยาเสพติด อุบัติเหตุ จากการจราจร ความมั่นคงของชุมชน ได้แก่ ความสัมพันธ์ในชุมชนเปลี่ยนเป็นแบบตัวใครตัวมันมากขึ้น การลดลงของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรม ความมั่นคงทางการเมือง ได้แก่ คนชนบทขาดความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ความไม่ทันกับระบบและนโยบายที่แอบแฝงโดยใช้การเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อตนเองและพวกพ้อง

สังคมไทยกำลังเกิดวิกฤตการณ์ในช่วงเดือนกันยายนที่ผ่านมา เพราะการตามไม่ทันกลุ่มผู้นำในรัฐบาลบางคนที่เป็นผู้ที่ขาดศีลธรรมจรรยาบรรณ ซึ่งมีส่วนสำคัญทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศประสบปัญหาความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมของคนในสังคมมากขึ้น เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นมากมาย เช่น การฆ่าตัวตาย การสังหารหมู่ คดีอาชญากรรมเพิ่มขึ้น ปัญหาการว่างงาน และปัญหาสุขภาพจิตทวีความรุนแรงมากขึ้น ข้าราชการและนักการเมืองมีการคอร์รัปชันกันมาก คนในยุคปัจจุบันได้ทำลายสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมโดยไม่คำนึงถึงคนรุ่นหลัง ประสบปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรมและจริยธรรมอย่างหนัก เยาวชนติดยาเสพติดตั้งแต่สุรา บุหรี่ จนถึงยาเสพติดประเภทร้ายแรงต่างต่างนานามากมาย กระแสโลกาภิวัตน์สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมเร็วเกินไป แม้ว่ากระแสโลกาภิวัตน์จะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้า แต่ขณะเดียวกันก็นำมาซึ่ง

ความเลื่อมโทรมด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะกับสังคมที่เจริญเติบโตแบบก้าวกระโดดอย่างขาดพื้นฐานทางด้านจริยธรรมที่มั่นคง

ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ส่วนแก้ได้จากสามัญสำนึกและสติปัญญา หากทุกคนล้วนแต่ประพฤติดี ดังที่พิสูจน์ให้เห็นในอดีตกาลเมื่อปรากฏศาสนาที่รุ่งเรืองขึ้นในแห่งใด ดินแดนแห่งนั้นก็ล้วนมีแต่ ความสงบสุข มนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความมั่นคงในชีวิต เพราะหลักธรรมคำสั่งสอนและข้อปฏิบัติล้วนแต่ได้รับการบอกกล่าวสั่งสอนจากนักปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งก็คือศาสนาของแต่ละศาสนานั้นเอง ความเป็นปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่พิสูจน์ได้จากประชากร 2,000 ล้านคนนับถือศาสนาคริสต์ 1,300 ล้านคนนับถือศาสนาอิสลาม และ 390 ล้านคนนับถือศาสนาพุทธ (เพอร์รี การ์พิงเกิล, 2548) โดยหลักคำสอนทางศาสนามีหน้าที่สั่งสอนให้มนุษย์ประพฤติดี ทำให้มนุษย์ได้พบกับสัจธรรมในชีวิต มุ่งสร้างความเชื่อ ความศรัทธาในคำสอนของศาสนานั้น ๆ เพื่อไปสู่ความสุขอย่างแท้จริง

ศาสนาเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ เพราะศาสนเป็นข้อเกิดแห่งธรรมจรรยา และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ทำให้บุคคลในสังคมประพฤติปฏิบัติตามหลักทางศีลธรรมที่ศาสนานั้น ๆ ได้บัญญัติไว้ย่อมจะเป็นคนดี เมื่อศาสนิกชนเป็นคนดีแล้ว คนในสังคมก็ย่อมจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และปราศจากความเดือดร้อน ศาสนาจะช่วยให้มนุษย์ทราบว่าสิ่งใดดีชั่ว ถูกผิด ตามมาตรฐานของศาสนานั้น ๆ และทราบถึงผล แห่งการกระทำนั้น ๆ เมื่อทราบแล้วคนก็จะประพฤติดี ไม่ทำความชั่ว ศาสนาเป็นเครื่องส่งเสริมความมั่นคงในการปกครองประเทศรูปแบบหนึ่งของการแก้ไขปัญหาคือการนำหลักธรรมทางศาสนาที่คนเคารพนับถือ มาเป็นที่พึ่งทางใจ และนำหลักธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ

ศาสนาเป็นข้อเกิดแห่งธรรมจรรยา และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ช่วยให้มนุษย์ทราบว่าสิ่งใดดีชั่ว ถูกผิด ตามมาตรฐานของศาสนานั้น ๆ และทราบถึงผลแห่งการกระทำนั้น ๆ เช่น คำสอนเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เมื่อทราบแล้วคนก็จะประพฤติดี ไม่ทำความชั่ว สภาวะการณ์ทั่วโลกและในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม ซึ่งค่านิยมของประชาชนมีแนวโน้มนิยมทางวัตถุสูงขึ้น คนส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาทางด้านวัตถุ โดยไม่ได้สนใจการพัฒนาทางด้านจิตใจ ส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวและสังคม คนในสังคมขาดความสมดุล และขาดความมั่นคงทางจิตใจ ในขณะที่คนไทยโดยรวมได้รับการศึกษาสูงขึ้นแต่กลับต้องดำรงชีวิตอย่างมีปัญหา ทั้งที่มีผลกระทบต่อตนเองและส่วนรวม ปัญหาเหล่านี้ ล้วนมีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรม คุณธรรม และการยึดมั่นในศาสนา

ด้วยความสำคัญของปัญหาความเสื่อมโทรมทางสังคมในปัจจุบันอันเนื่องจากบุคคล
ละเลย และไม่ยึดมั่นในหลักศาสนา และความมั่นคงของมนุษย์ที่นานาชาติกำลังให้ความสำคัญ
ในการส่งเสริมพัฒนาเพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งปลอดภัย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการนำ
หลักธรรมทางศาสนามาใช้สร้างความมั่นคงของมนุษย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องศาสนากับความมั่นคงของมนุษย์ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจากขาดการ
นำหลักธรรมคำสอนของศาสนานั้น ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อ
ส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ทราบหลักที่เกี่ยวกับศาสนาที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์
2. ได้แนวทางการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน
เพื่อสามารถสร้างความมั่นคงในชีวิตประจำวันได้อย่างถาวร
3. ใช้เป็นแนวทางในการรณรงค์ให้บุคคลทุกคนชั้นได้เล็งเห็นประโยชน์ที่ได้จากการ
ปฏิบัติตนตามหลักธรรม คำสอนศาสนาในชีวิตประจำวัน นำมาซึ่งความสงบสุขและความ
มั่นคงของมนุษย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื้อหา
 - 1.1 ศาสนา ประกอบไปด้วย ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธ
 - 1.2 ความมั่นคงของมนุษย์ 7 ด้านซึ่งประกอบด้วยความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
ความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงด้านสุขภาพ ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคง
ส่วนบุคคล ความมั่นคงของชุมชน และความมั่นคงทางการเมือง
2. ประชากร คือ บุคคลที่นับถือ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธ
3. กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลที่นับถือ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธ
จำนวน 15 คน ที่ผู้วิจัยเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ศาสนากับความมั่นคงของมนุษย์ เป็นการศึกษาหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธ ที่ส่งผลต่อความมั่นคงของมนุษย์ใน 7 ด้าน คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงด้านสุขภาพ ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงส่วนบุคคล ความมั่นคงของชุมชน และความมั่นคงทางการเมือง ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพโดยสังเขปได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องศาสนากับความมั่นคง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง การที่ประชาชนสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัยและอิสระและมั่นใจได้ว่าโอกาสที่เขาได้รับอยู่ในปัจจุบันนั้นจะไม่สูญหายไปในวันข้างหน้า ความมั่นคงของมนุษย์จำแนกได้เป็น 7 ประการ ได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงด้านสุขภาพ ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงส่วนบุคคล ความมั่นคงของชุมชน และความมั่นคงทางการเมือง

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความมั่นคงทางรายได้ รายได้ของประชาชนบางส่วนอาจได้รับ ความช่วยเหลือจากรัฐบาล ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจวัดได้จากอัตราการว่างงาน ความไม่มั่นคงด้านเศรษฐกิจเห็นได้จาก การไร้ที่ทำกิน หรือมีที่ทำกินไม่เพียงพอ การไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนภายในระบบที่จะนำมาลงทุนในภาคของการผลิต โดยเฉพาะภาคการเกษตร

ความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง ภาวะที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิและสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารพื้นฐานได้ การเข้าถึงแหล่งอาหารมาจากแหล่งหลัก ๆ 3 แหล่งด้วยกัน คือ การเพาะปลูกด้วยตนเอง การซื้อหา และการได้รับการแจกจ่ายจากรัฐ และ/ หรือเอกชน สิ่งที่กระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารคือระบบการกระจายอาหาร การขาดกำลังซื้อ และขาดความรู้ทางโภชนาการ

ความมั่นคงด้านสุขภาพ หมายถึง ความมั่นคงจากอัตราป่วยและอัตราตายของประชาชนที่มาจากโรคติดต่อ โรคที่มักเกิดจากพฤติกรรมของตนเองได้แก่การบริโภคอาหารที่ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการ โรคที่มักเกิดจากพฤติกรรมของผู้อื่นได้แก่ การใช้สารพิษในการผลิตอาหาร ไม่ว่าจะเป็นรูปของสารตกค้างจากผัก ผลไม้ การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข อาจพิจารณาได้จากอัตราของแพทย์ต่อประชากร ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขต่อหัวต่อปี อัตราการตายขณะคลอด หรือการเสียชีวิตของสตรีขณะให้กำเนิดบุตร และขาดการออกกำลังกาย

ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การไม่มีปัญหาคุกคามด้านสิ่งแวดล้อม ภาวะการขาดแคลน การสูญเสียพื้นที่ป่า มลภาวะทางอากาศ เป็นต้น

ความมั่นคงส่วนบุคคล หมายถึง ภาวะที่ปลอดภัยจากการถูกทำร้ายและหาอาชญากรรมทางร่างกายที่มาจากกระทำความผิดของรัฐ จากประเทศอื่น จากกลุ่มคนต่างเชื้อชาติ ศาสนา หรือผู้มีอิทธิพลจากบุคคลใกล้ชิด เช่น ความรุนแรงในครอบครัว การทำร้ายเด็ก และการทำร้ายตนเอง

ความมั่นคงของชุมชน หมายถึง การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในชุมชน ความสามารถในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองระหว่างกลุ่มต่างในชุมชนมีความขัดแย้งกันน้อย

ความมั่นคงทางการเมือง หมายถึง ภาวะที่ประชาชนสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมโดยไม่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน การที่ประชาชนมีเสรีภาพในการเลือกรับข่าวสาร โดยไม่ถูกควบคุมและจัดการโดยความต้องการของผู้ควบคุมอำนาจรัฐ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลต้องให้นำหนักกับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ และไม่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจแอบแฝงในการทำการเมืองครอบคลุมทุกกระทรวง ทบวง กรม

ศาสนา หมายถึง คำสั่งสอนที่พระศาสดาได้ค้นพบ หรือได้จากเทวโองการซึ่งมีลักษณะศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึงทักใจได้ถูกนำมาเผยแพร่ให้มวลมนุษยชาติประพฤติปฏิบัติตาม และประกอบพิธีกรรมเพื่อประสพสันติสุขในระดับศีลธรรมจรรยา และสันติภาพอันนิรันดร อันเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต